

ХАБАР

خبر

Ўзбекистон Республикаси Алоқа Вазирлиги наشري

1992 йил мартдан чиқа бошлаган

• 1993 йил 16 апрель № 16 (55) • Нархи 10 сўм.

ТОШКЕНТНИ ЖАҲОН КЎРМОҚДА

Ўзбекистон пойтахтидан узатишган телекўрсатувларни
хорижий мухлислар томоша қилишяпти

Ойнан жаҳон ватани ҳисобланган Тошкентда орадан 65 йил ўтгач, бу борада яна бир муҳим янгилик жорий этилди. Жаҳон телекоммуникация тармоғига уланган давлатимиз пойтахтидан берилган телекўрсатувларни энди ер юзининг исталган жойида томоша қилишга имкон яратилди. Тошкент кўрсатувлари Шарқ ва Ғарб мамлакатлари телекранларига намойиш этила бошланди.

Бундан уч ой муқаддам Ўзбекистон автоматик ва рақамли алоқа воситалари ердимида жаҳон телекоммуникация тармоғига қўшилган эди. Тошкент шаҳридаги қатор тураржой маззеллари, пойтахт ва яна бир неча вилоятларда яшовчи аҳоли бевосита ўз уйидан туриб, ер юзининг исталган бурчаги билан алоқа ўрнатилган имконига эга бўлишган эди. Кодли автоматик телефон алоқаси қитъалар ўртасида кўприк бўлиб хизмат қилаётди.

Жумҳурият Алоқа вазирлиги мутахассислари ташаббус кўрсатишиб, ишга ижодий ёндашган ҳолда, мавжуд имкониятлардан фойдаланиш эвазига ҳамда кўпдан-кўп масалаларни ўз вақтида ҳал қилишлари туфайли жаҳон телевидион тармоғига қўшилишга эришилди. Тошкент халқаро Электр алоқаси маркази, республика ойнан жаҳон ва овозингизор зинтиришлари ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Алоқа вазирлигига қарашли бир қатор ташкилотлар четдан ҳеч қандай

ёрдам олмаган ҳолда қисқа муддатда мураккаб ер усти ускуналарини ишга туширишга муваффақ бўлишди.

1992 йили Тошкентда Япониянинг «НЭК» фирмаси билан ҳамкорликда 150 рақамли ернинг сунъий йўлдоши орқали алоқа боғловчи станция ишга туширилган эди. Шу орада пойтахтдаги телефон станциялари, телевидение ва радио марказларида тегиш-

ли тадбирлар амалга оширилди. Ана шунга асосан ўтган йили Ўзбекистон ва Туркия ўртасида радио алоқаси ўрнатилган, Туркия телевидение кўрсатувлари намойиш этила бошланганди.

Туркия республикаси Президенти Тургут Узол Ўзбекистонда бўлган чоғида Туркия томонининг буюртмасига биконан илк бор телекўрсатувлар бевосита Тошкентдан

Истамбулга узатиладиган бўлди.

— Япониянинг «Никон» электрик корпорацияси фирмасининг мураккаб электрон ускуналари ва халқаро «Илтелсат» сунъий йўлдошли станциянинг ҳамкорлиги ҳамда бир қатор хорижий ер усти станциялари ва халқаро сунъий йўлдошли алоқа воситалари ягона технология занжирига бирлаштири туфайли Тошкент телекўрсатувларини чет эл мамлакатларига узатиш имконияти яратилди, — дейди Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирининг биринчи ўринбосари Т. Ф. Раҳимов, — тасвирлар тўғридан-тўғри ва ёзиб олинган ҳолда кўрсатилиши мумкин. Синов ва доимий кўрсатувларни кузатган мутахассислар унинг юқори сифатга эга эканлигини қай қилишиб, жаҳон талабларига тўла жавоб беришини таъкидлашди.

1993 йил апрелда Тошкент билан Истамбул ўртасида ўрнатилган телекўприк Ўзбекистоннинг жаҳон телевидион тармоғига қўшилиш борасидаги ишларнинг дебочаси деса бўлади. Тез орада телекўрсатувлар навабати билан ер юзининг бошқа мамлакатларига ҳам узатилади. Бу борада жами ташкилий ва техникавий ишлар бажарилган. Ўзбекистон ва Марказий Осиё давлатларидаги телекўрсатув мутасаддилари, Тошкентда рўйхатдан ўтган теле ва радио мухбирлари, агар олдиндан буюртма берилса, улар тайёрлаган теледастурлар ер юзининг исталган мамлакатига узатилиши мумкин. Хукумат раҳбарларининг Ўзбекистонга сафарини ўз вақтида ёритиб, учрашувлар, музокаралар ҳақида тасвирли ахборот бериш, спорт ва кўнгличлар ўйинлари, халқимиз ҳаётининг акс эттирувчи лавҳаларни жаҳон афкор оммаси кўра олишига имконият яратилди. Тез орада Тошкентдан берилмаётган телекўрсатувлар оддий воқеага айланиши ҳеч гап эмас. Ўз навабатида жумҳуриятнинг аҳолиси ҳам бевосита алоқа орқали бошқа мамлакатлар ҳаёти билан танишишлари мумкин.

А. КУДИНОВ

ОЛАМДА НИМА ГАП?

• ВОҚЕАЛАР • ЯНГИЛИКЛАР
• ХАБАРЛАР

● Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ўз Конституциясига эга бўлди. Жумҳурият Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессиясида Асосий Қонуни қабул қилинган билан қорақалпоқ халқини Ўзбекистон Президенти И. Каримов табриқлади.

● Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов раислигида Давлат тили ҳақидаги қонуни амалга ошириш республика комиссиясининг навабатида мажлиси бўлиб ўтди. Унда 1992 йили амалга оширилган ишлар ва бу йилги вазифалар белгилаб олинди.

● «Авташ» деб номланган чех-ўзбек қўшма корхонаси ишлаб чиқарган автомашиналар сотилмоқда. Янги транспортнинг бир қисми Прагада, бошқа бўлаги Тошкентда йиғилади.

● Ўзбекистон пахтакорлари чигит экиш мавсумини бошлаб юборишди. Қунарл исиши биланоқ ерга уруғ қедаш авж ола бошлади. Чигит экишида суръат ва сифатга алоҳида эътибор қилинмоқда.

● Туркия Президенти Тургут Узол Ўзбекистондаги сафари туғалгач, Қирғизистон, Қозоғистон ва Туркменистонда бўлди. У бу давлатларнинг раҳбарлари билан музокаралар олиб бориб, иқтисодий ва маданий ҳамкорликни янада кенгайтириш юзасидан ахдлашувларга имзо чекди.

● Украина ҳарбий кулакри кўмондонлиги 1995 йилнинг охирига бориб ҳарбий хизматда фақат украин тилида сўзлашиш юзасидан буйруқ чиқарди.

● Россия ва Покистон ҳукуматлари афғон жанглариде асирга тушган собиқ шўро жангчиларини озод қилиш ва уларнинг ватанига қайтишини таъминловчи қўшма комиссия тузишга келишибди. Томонлардан икки киши бу борадаги феолиятни мувофиқлаштириб туради.

● Американинг Ричмонд шаҳрида юрган собиқ СССРнинг собиқ президенти М. Горбачев шу йил 25 апрелда бўладиган Россия умумовоз беришида қатнашмаслигини маълум қилди. Унинг фикрича, бу хатти-ҳаракат бир қақалиқ қимматга эга эмас.

● Москвада 1993 йил, 19 — 21 август кунлари давлат тўнтарини қилишга ўринган бир гуруҳ собиқ СССРнинг юқори лавозимли раҳбарлари устидан суд бошланди. Оқловчиларнинг айтишича, барча гуноҳкорлар ўзларига қўйилган акбовлар фикри билан танишиб чиқишган ва суд мажлисида, албатта, келишди.

БУГУНГИ СОНДА:

- ЎЗБЕКИСТОН — ХОРИЖ ОЙНАН ЖАҲОНИДА
- ЛОЙИҲА ПУХТА БУЛСА, ИШ ОСОН КУЧАДИ
- МОЗИИДА ХАБАР ҚАНДАЙ УРИН ТУТГАН?
- ТУҲМАТ БАЛОСИДАН ҚУТУЛИБ...

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА

- ЭЛ ОЛҚИШНИ ОЛАЕТГАНЛАР
- «ПОЧТАЧИ БОБО» АРМОНИ
- ҚУНГЛИМДАГИ ГУЛЛАРИМ
- ТАБАССУМ БИРЛА ЕТГУМ МУРОДГА...

МУКАММАЛ ЛОЙИХАЛАР — МУВАФФАҚИЯТ ГАРОВИ

Ўзбекистон Давлат алоқа лойиҳа институти (ЎзДАЛИ) соҳага онд аниқ лойиҳалар тузиш билан шуғулланади. Яратиладиган лойиҳа ҳужжатларини техникавий ва иқтисодий жиҳатдан такомиллаштириш билан бирга сим, радиореле алоқаси, шаҳарлараро автомат телефон станцияси, радиоузастиш станцияси, граждан мудофааси ва радиотелемарназ, халқаро сунъий йўдошли алоқа бўйича лойиҳалар ишлаб чиқилади.

Институтимиз минтақавий алоқани ривожлантириш борасида бош режа асосида ишлаб, шаҳар ва қишлоқларни телефоништириш бўйича техникавий ва иқтисодий ҳужжатларни яратмоқда. Намунали чизмалар, раҳбарлик қўлланмалари, турли эталонлар, меъёномалар ва шунга ўхшаган бошқа ҳужжатлар ташкилотларнинг талабларига мувофиқ керакли нусхаларда юборилаётди. Ягона автоматик алоқа тизимини яратишда ва шу асосда ҳужжатларни яратишда институт илмий текшириш маркази билан ҳамкорликда иш олиб боради. Шунингдек, мутахассисларимиз Мустақил Ҳамдўстлик Давлатлари (МДХ) ва чет элларда кабель линиялари, шаҳарлараро телефон алоқаси, корхоналарда автомат телефон-телеграф станциялари бунёд этиш, матбуот тўплаш, радиолаштириш, хабар бериш ускуналари, иншоотларини

комплекс қуриш ҳамда тижорат хизматлари ва ҳукумат алоқа тизимини лойиҳалаш бўйича иш олиб боришмоқда. Шу кунларда аэропорт ва темир йўл вокзалларидаги почта, қишлоқ ва шаҳар жойларидаги алоқа бўлимлари, матбуот тарқатиш корхоналарини лойиҳалаш йўлга қўйилган. Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида етарли ахборотга эга бўлиш билан бирга лойиҳа ҳужжатларига эҳтиёжни бўлган буюртмачилар ўртасидаги муносабатни қайта қўриб чиқишга тўғри келмоқда.

Республикадаги телевидение, радиоэшиштириш ва йиринч телефон станциялари ЎзДАЛИ лойиҳаси асосида бунёд этилган. Ҳозирги кунда Франциялик мутахассислар ва қозоғистонлик ҳамкасбларимиз билан биргаликда Тошкентдаги янги аэропорт қурилишида, Туркиянинг «Айсель» фирмаси билан 10000 рақамли АТС, Тошкентдаги Халқаро савдо-кўргазма марказини лойиҳалашда ҳамкорлик қилинмоқда.

Бизнинг лойиҳамиз асосида Ўзбекистондаги сунъий йўдош орқали халқаро алоқа иншооти, Фарғонадаги 10000 рақамли 7-АТС, Тошкент, Бишкек, Душанбе, Ашгабатда АТС бунёд этилади. Шунингдек, Тошкентдаги халқаро почта, Самарқанд темир йўл почтамайлари қайта қуриляпти.

Институт мутахассисларининг асосий мақсадларини

дан бири шунки, лойиҳа ҳужжатларини қисқа вақт ичида яратиш, алоқа бинолари қурилиши учун кетадиган ҳаражатларни камайтириш ва қурилиш сифатини яхшилашдан иборатдир. Юқоридаги масалаларни амалга ошириш учун институт ходимлари доимий равишда ўзларини техник билимларини оширишмоқда, чет эллик етакчи мутахассислар билан келажак режалар тузишмоқда. Ўтган йилнинг сентябрида Финляндиянинг «НОКИЯ» фирмаси раҳбарлари билан учрашдик. Улар институт фаолияти ва биз яратган лойиҳа намуналари билан яқиндан танишишди. Фирма раҳбарлари институт билан ҳамкорликда иш олиб боришга тайёр эканлигини билдиришди. 1992 йили Туркия Республикасининг «Неташ» ва «Итват» фирмаси раҳбарлари билан тажрибали алмашдилар. Улар тақлиф этган ускуналар, қўлланмалар ва ҳужжатлар билан мухандисларимиз яқиндан танишиб чиқишди.

Шу кунларда ЎзДАЛИ ходимлари Тошкентнинг янги аэропорти, Халқаро савдо-кўргазма маркази лойиҳаси устида ҳамда Қизилқумдаги фосфат қони иншоатларида замонавий алоқа тизимини, элктрон оптика тизими билан бир вақтда АПР, СМ-ІВМ каби ҳисоблаш тармоқларини ҳаётта таъбиқ қилишда фаол ишти-

рок этишмоқда. Юқоридаги юмушлар йўлга қўйилгач, ҳисоб-китобларни автоматик тарзда бажариш ишлари анча ўсади. Ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида алоқа иншоотларини қуриш ва фойдаланиш ягона инвестиция шақлида амалга оширилади. Бу инвестиция шаклининг афзаллиги шундан иборатки, лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаш, қурилиш-монтаж юмушларини бажариш ва биноларни тайёр ҳолда қалипти билан топширишни бир ташкилот олиб боради. Иккинчи томондан олиб қараганда бундай шаклда иш олиб бориш буюртмачи учун ҳам, лойиҳа ишларини бажарётган ташкилот учун ҳам қулай ва фойдалидир.

Ўзбекистон Республикасида ҳозирги вақтда бўлажак халқаро олимпиада беллашувларида катта тайёргарлик олиб борилиб, замонавий спорт иншоотлари қуриш ва уларни алоқа воситалари билан таъминлаш борасида режалар тузишмоқда. Бу борада биз ҳам ўз ҳиссамизни қўшамиз. Шунингдек, Навоий шаҳрининг ишлаб чиқариш зонасини телефонлаштириш, Мянгбулоқ нефть қазилмалари чиқадиган тармоқларни алоқа воситалари билан таъмирлаш, Тошкент — Хавос темир йўлини ўзгарувчан ток олишига имкон яратиш борасида мутахассисларимиз иш олиб боришляпти. Имоминиз қомилки, мўлақаддаги жами юмушлар ўз вақтида бажарилади. Бунга кучимиз ва билимимиз етарли.

Б. ИСМОИЛОВ,
ЎзДАЛИ бош муҳандиси,
Х. ТОЛИБЖОНОВ,
5-бўлим бош мутахассиси.

ПУЛ ЖЎНАТМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ...

Россия Федерацияси Алоқа вазирлигининг матбуотларига қараганда собиқ СССРнинг жумҳуриятларига пул жўнатишда бир муңча чекланишлар мавжуд. Жумладан, Россия ҳудудида яшовчи фуқаролар Озарбайжон, Арманистон, Белорус, Грузия, Қозоғистон, Молдова, Тожикистон, Туркменистон, Украинадаги қариндошуруларига фақат 500 сўм юборишлари мумкин. Қирғизистонга эса бу рақамнинг сўмини ташкил қилади. Ўзбекистонга эса бор-йўғи 300 сўм жўнатиш кўзда тутилган. Аммо шу миқдордаги пулни бир неча марта юбориш мумкин.

Шу билан бирга мамлакатлар ва нафақахўрлар учун юбориладиган пул миқдоридан ҳам фарқ бор. Шу мақсаддаги юбортамалар Қозоғистонга 2 миң сўм, Қирғизистонга 6 миң сўм, Тожикистон ва Молдовага 5 миң сўм ва Туркменистонга 1 миң сўм қилиб белгилаб қўйилган. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган бошқа мамлакатларда бу борада чекланиш йўқ. Ҳозирча Болтиқ бўйи жумҳуриятлари билан Россия ўртасида келишув бўлмаган бонс, икки ўртада пул юбориш йўлга қўйилмаган.

Ўз навбатида Россия ҳудудида ҳам пул жўнатиш борасида айрим чекланишлар мавжуд. Ҳар бир юбортаманинг умумий миқдори 10 миң сўмдан ошмаслиги керак. Бундай юбортамалар сонин чекланмаган. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда бир йилда Россиядан яқин хоризгга почта орқали 60 миллиард сўм жўнатилар экан.

• Биласизми?

ВАҚТ ЎЛЧОВ БИРЛИГИ

Халқ ҳужагининг, фани ва техникани ривожлантириш жараёнида учта ўлчов бирлиги асос қилиб олинган, бу — килограмм, метр ва сониядир.

Оғирлик ва узунлик ўлчов бирлигининг эталони (қабул қилинган асл нусхаси) Лондонда, кўчирма нусхаси Москвада сақланади. Вақт ўлчов бирлигининг эталонини сақлаш хизмати биринчи мартаба 1924 йили Пулжово обсерваториясида ташкил қилинган эди. Ана шундай хизмат 1928 йилда Тошкент обсерваториясида ҳам иш бошлаган. Тошкентдаги эталон вақт ўлчов бирлигини сақлайдиган хизмат ўз радиосигналларини радиоузастигичлар орқали 1929 йилдан бошлаб қарағач тарқата бошлаган.

Улуг Ватан уруши тугаши арафасида радиоузастигичнинг иши тўхтаб қолди. Лекин бошқа мамлакатларда радиоузастигичларнинг сигналларини қабул қилиш ва натижаларини солиштириш эвазига эталон вақт бирлигини сақлаш ишлари давом эттирилди. Бу ишларнинг махсусидан астрономик кузатишларда фойдаланилган.

Ўзбекистонда давлат андозаси бўйича ишларни мувофиқлаштириш мақсадида 1968 йили Алоқа вазирлигининг республика радио-маркази қошида эталон вақт ва частота (ЭВЧ) бирлигини сақлаш хизмати лигидан ташкил қилинди. Бу хизмат айни пайтда ҳам фаолият кўрсатмоқда.

Тошкент ЭВЧ бирлигини сақлаш хизмати МДХ ва хоризж давлатларидаги шу

хилдаги хизматлар тизими билан узвий боғлиқ ҳолда иш олиб боради.

МДХ ҳудудида тўртта ЭВЧ бирлигини сақлаш хизмати бор. Шундан учтаси Россия Федерациясининг Москва, Новосибирск ва Иркутск шаҳарларида жойлашган.

МДХ ва шу жумладан Тошкентда, ЭВЧ сигналлари турли тўқинларда ишлайдиган радиоузастигич, радио ва телевидение эшиштиришлари орқали бериб борилади. Тошкент радио-маркази тасарруфидаги радиоузастигич 2500, 5000 ва 10000 кгц (килогерц) частоталарда кунига 23 соатдан сигналлар бериб туради. Бу сигналнинг эталондан фарқи қилиш даражаси анча баланд. Улардан ўлчов асбобларини текшириб туриш учун фойдаланиш мумкин. Бу йўл билан Урта Осиё республикаларида вақт ва частота ўлчов натижаларининг бир хиллигига эришиш мумкин.

МДХ ҳудудида вақт ва частотани ўлчаш натижаларини бир хилда бўлишнинг иқтисодий ва илмий-техникавий жиҳатини ҳисобга олган ҳолда, ўлчов натижаларини метрология, алоқа, телевидение ва бошқа соҳаларда муҳим аҳамиятини назарда тутиб, МДХга кирган давлат вакиллари 1992 йилнинг октябр ойида Бишкекда учрашган эдилар. Бу учрашув жазкур соҳа фаолиятини янада ривожлантириш учун ташланган муҳим қадам бўлди.

Б. СОБИРОВ

• Сизга қандай хизмат кўрсатишяпти?

ОТАСИГА РАҲМАТ!

Касбнинг катта-кичиги, яхши-ёмони бўлмайдди. Кимки касбига ҳалол-поқ, дилда эътиқод ва иштиёқ билан ёндоқса, иши ўнгидан келадир, хўрмат-эътибор қозониб, эл назарига тушади.

Маъруфжон Тургуновда ана шу хислатлар мужасамлашган. Унинг касби оддий — почтачи. У ҳар кунини Қирғизобод, Тенатага,

Шўрқилшоқ, Оқтепа маҳаллаларини оралаб, 250 дан ортиқ хонадонга газет-журнал, хат-хабарлар тарқатади. Ундан, айниқса, 300 нафарга яқин нафақахўр отахон ва онахон бениҳоят миннатдор.

— Почтачи Маъруфжондан доимо нафақа пулимни ўз вақтида оламан, — дейди уруш ва меҳнат фахрийси Муллажон ота

Султонов. — Шундай ҳожаббарор алоқачининг отасига минг раҳмат!

Фарғона вилояти, Охунбобоев туманидаги А. Ниёзов номида жамоа ҳужаги ҳудудида жойлашган Оқтепа алоқа бўлими (бошлиғи Абдуллажон Худойберганд) меҳнаткашларга кўнглидагидек хизмат кўрсатаётган экан, бунда, албатта, ишчан почтачи Маъруфжон Тургуновнинг ҳам ҳиссаси бор.

Турсунали ТЕШАБОВ

Замонавий телефонлар

Суратлаш: А. ТУРАЕВ

• Алоқа тарихидан

Хабар (информация) нафақат инсонлар ўртасида, балки ҳайвонлар ҳамда ўсимликлар оламида ҳам мавжуд бўлган юктимоний заруратининг ахши билмаси. Масалан, одамлар мана шу информациянинг шарофати билан турши-турмуши, атрофида содир бўлиб турган воқеалар ва ҳодисалардан хабардор бўлиб турадилар. Қомус китобларда информация ҳақида тусусан мана бундай қайд бор: «Информация [лотинча — «тушунтириш», «баён қилиш»] одамлар бир-бирига озғак, ёзма ёки бошқа усулда [масалан, шартли сигналлар, техника воситалари ёки бошқалар ёрдамида] берадиган ахборот, шунингдек ахборот бериш ва олиш жараёни... Ижтимоий-сиёсий ҳаётда эса ички ва халқаро ҳаётдаги долзарб янгиликлар, жамият ҳаётидаги оммага тааллуқли далиллар, ҳодисалар, сиёсий-иқтисодий, илмий, маданий жараёнлар ва бошқалар ҳақида оммавий коммуникациялар воситасида тарқатиладиган хабарлар мажмууси». Бу — информация ҳақидаги ўта янги, замонавий тушунча. Лекин маълум даражада қадим замонларда ҳам информация [хабар] шундай вазифани ўтаган, албатта.

Ибтидоий одамлар бир-бирлари билан дастлаб овоз (товуш) воситаси билан, қоя тош, девор ва бошқаларга ёзилган турли-туман белгилар воситаси ила алоқа боғлаганлар. Кейинчалик, олов кашф қилингандан кейин, у ҳам, ўзининг асосий вазифаси — иситиш ва таом пишириш вазифасидан ташқари, одамлар ўртасида алоқа ўрнатиш воситаларидан бирига айланди. Агар сафарингиз эски йўлдан тушгудай бўлса йўл четида, бир-биридан маълум масофада (бир тош яъни 6-7 км) жойлашган тепаликларга кўзингиз тушгандир Балки! Ана ўша тепаликлар ўтмишда асосан ички вазифани ўтаган: 1) маълум масофа ўлчови, яъни ички тепалик оралиғи — бир тош; 2) махсус кузатув пункти, қоровулхона сифатида. Ўша тепаликларда мунтазам равишда махсус қоровуллар туришган ва йўлни кузатиш билан машғул бўлишган. Ба-шарти узокдан душман қора-

мойишлари [зарур] ва бошқа хабарларни белгиланган юр-лар ва одамларга етказиб тур-ганлар. Хабарчиларнинг бу гуруҳи шутурлари [канотли туялар] деб аталган. Хабарчи-чопарлар тепасида мубашшир [арабча: хушхабар тарқатувчи] деб аталувчи ва саройда хўрма-эътиборга эга бўлган амир турган.

Ва ниҳоят, ўтмишда хонлар ва маҳаллий ҳукмдорлар савдо қарвонларидан ҳам хабар (хабарчи) воситасида фойдаланганлар. Савдогарлардан информация манбаи сифатида олинлар ҳам кенг фойдаланишган.

Чопарлар ва савдо қарвон-ларига ҳукмат катта имтиёз ва қулайликлар яратган. Масалан: йўл устида [бир кунлик масофа йўл устида] ёмхоналар [форсча: хабарчи отлар сақланадиган жой] ва работлар [арабча: қарвонсарой] қурдирилган, уларнинг тепа-сида махсус назоратчилар [ём-чилар, работбонлар] қўйил-

Бурибой АХМЕДОВ

ХАБАР—ИЖТИМОЙ ЗАРУРАТ

си кўрингудай бўлса, ўт қалаб, ичкаридаги юртдошларни яқинлашиб келаётган хавф-хатардан огохлантиришлар. Олов хабар воситаси сифатида яқин-яқинларгача амалда бўлган.

Қадимда, айниқса, ўрта асрларда, алоқа воситаси сифатида кабулар [каптарлардан ҳам кенг фойдаланганлар. Подшоҳ ва хонлар овчи итлари, ов кушлари [лочки, қар-чигай, бургут]дан ташқари, ўргатилган кабуларлар ҳам асрашган. Овчи итлар ва қушларга маълум эътиборга эга бўлган ходимлар [сарбонлар ва қушчилар] қараб туришган. Уларга катта нуфуз эгаси бўлган амир раҳбарлик қилган. Бу амир кушбеги деб аталган. Ўргатилган кабуларлар одатда, қалъа буржларининг бирида жойлаштирилган. Шунинг учун ҳам бу бурж кабулархона буржи деб аталган. Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг отаси Умаршайх Мирзо 1494 йили Ахси қалъа-сининг буржидан ичкилиб ҳалок бўлган эди. Бу ҳақда «Бобурнома»да бундай дейилган: «Ахси қўрғони баянд жар устида воқеъ бўлбутур, иморатлари ҳам жар ёқасида эрди. Ушбу тарихда ҳижрий 899 йил душанба куни рамазон ойининг тўртинчи (1494 йил 8 июнда) Умаршайх мирзо жердин кабулар ва кабулархона била учиб шунқор бўлди. Уттиз тўққиз ёшар эрди».

Алоқа ишларинда махсус хизматкорлар-чопарлар подшоҳ ва маҳаллий ҳокимларнинг фармойиш ва хат-хабарларини ташишганлар. Улар ҳукуматдан маош ва улўфа олиб турганлар. Чопарларнинг бир гуруҳи олий ҳукмдорларнинг кечиктириб бўлмайдиган фар-

ган. Уларнинг зиммасига чопарлар, савдогарлар ва эчиларга қўноқ ва озиқ-овқат бериш, жўнаб кетишларида ҳориган ва ўсалаб қолган отуловини алмаштириб бериш ва йўловчиларнинг хавфсизлигини таъминлаш вазифаси оқлатилган. Ёмхона ва работлардан ташқари, йўл устидаги қишлоқларнинг аҳолиси ҳам эли ва чопарларга қўноқ ва озиқ-овқат беришга мажбур этилганлар.

Ўтмишда мамлакатимизда амалда бўлган бу ва бошқа алоқа воситалари ҳақида археолог олимларимиз катта ашвейи далиллар тўплаганлар. Қадимий қўлзма асрларда ҳам бу ҳақда қимматли маълумотларни учратамиз.

Келинг, ўша қадимий тарихий асрларда келтирилган бу ҳақдаги маълумотлардан баъзиларини олиб кўрайлик.

«Темур тузукларида мана буларни ўқиймиз: «Амр қилдимки, ...минга чаққон сипоҳининг чопар этиб тайинла-синларки, турли мамлакатлар ва сарҳадларнинг хабарларини, кўшин ҳукмдорларнинг мақсадлари ва ниятларини аниқлаб ҳузурига келиб хабар қилсинлар токи бирор воқеа қор-ҳол юзи бермасдан бурун чора ва иложини қилайлик. Чунюки, Тўхтамыш-хоннинг Урусхондан енгилмиш ҳақида менга хабар келтирилганларда, энди ҳузурига паноҳ излаб келишини билдим. Шу бонс Урусхонга қарши урушга тайёрлана бошла-дим... Яна бир мисол: Ҳиндустоннинг забт этиш учун йўлга чиққанимда, бу мамлакатнинг ҳар бир вилоятида алоқанда ҳоким ёки волий салтанат тахтида ўлтиргани ҳақида менга хабар келтирдилар. Чу-

юнчи, Мултоң ўлкасида Маллузонинг иниси Соранг, Деҳ-лида Султон Маҳмудхон салтанат байроғини тиккадди. Лоҳур ноҳиясида эса Маллузонинг ўзи лашкар тўплаган эди. Кунуш вилоятида эса Муборакхон салтанатга дав-вогарлик қилиб бош кўтарган эди. Қисқаси, Ҳиндустоннинг ҳар бир вилоятида бирон бир кимса салтанат тоғи тахтига даввогарлик қиларди. Бу хабар қулоғимга етгач, бу мамлакатни забт этишим осон туюлди». Яна бир мисол: «Чунюки Ҳиндустонни забт этиш пайтмида Қайсарни Рум менинг базси мамлакатларим-га чопуги қилгани... ҳақида хабар келтирдилар. Ўз-ўзим билан келишиб, агар Ҳиндустонда кўпроқ туриб қолгудай бўлсам, Эрон мамлака-тига ҳам зарар еткизиш мум-кин, дедим. Шунинг учун Ҳиндустон поймахтадаги иш-ларини тезда тартибга кел-тириб, орқага қайтдим».

«Бобурнома»да қарвон йўл-ларига қўйилган қоровуллар ва хабарчилар фаолиятига оид муҳим бир ишора бор. Бобур ҳикоя қилди: «Хитой қарвон келатурғонда Анди-жоннинг шарқий тарафидagi тоғларнинг тубида минг ўй-лик қарвонни андоқ қор бос-тиким, (фақат) икки киши кутулди. (Умар Шайх мирзо) хабар топиб мутахассислар (салёқ йиғувчилар) юбориб қарвоннинг жамий жиҳотини забт қилди. Ҳар чандиким во-риси ҳозир йўқ эрди, бову-жуди эҳтиёт саклаб, бир-икки йилдин сўнгра Самарқанд ва Хуросондин ворисларини тилаб келтириб, молларини солими топшурди». Хўш, «Бо-бурнома»да келтирилган бу парчадан нимани аглаш мум-

кин! Йўқ деганда уч нарсани ағласа бўлади, бундан: 1) Қарвон самарқандлик ва хуросонлик савдогарларга те-ғишли бўлган; 2) қарвон фо-жиага дучор бўлгани ҳақида хабар олиши ҳамоно Умар Шайх мирзо ўша фалокат юз берган ерга молия ҳодимла-рини юбориб, катта қарвон-нинг мол-мулкани назорат остига олган; 3) шу пайтнинг ўзидаяқ Самарқанд билан Ҳиротга чопар юбориб, ўша ерларнинг ҳокимларини фо-жиадан хабардор қилган.

Эски тарихий китобларда савдо қарвонларидан ҳам ало-қа воситаси сифатида фойда-ланганликлари ҳақида қим-матли маълумотлар учратиш мумкин. Шулардан битта-ик-китасини келтирамиз. Шара-фуддин Али Яздий (1454 й. вафот этган)нинг «Зафарно-ма» ва ҳазрат соҳибқирон-нинг таржimaiи ҳолида ай-тилишича, Амир Темур Қар-шини рақиб амир Ҳусайннинг одамларига — амир Мусо бил-лан амир Ҳиндушоҳга ол-дириб қўйиб, озгина ода-ми билан Жайқунинг сўл соҳилига лашкар кур-ди. Янгилишмасам, бу воқеа 1368 йили содир бўлган. У энди қай тарафга — Ҳирот-гами ёки Моҳонгами борши-ни билмасди. Чунки у ер ҳо-кимларининг рабдойини бил-мас эди. Шунинг учун шу ердан бирон қарвон ўтиб ко-лишини интизорлик билан ку-тиди. Кунлардан бир кун итти-фоқо Ҳирот тарафдан лашкар-гоҳ янга қарвон келиб туш-ди. Ва яна қувончлиси шу бўл-дики, қарвон Қаршига бораёт-ган экан. Амир Темур қар-вонбошидан сўраб-суришти-риб, Ҳирот ҳоқими Малик Ҳу-сайннинг қайфиятини аниқ-лаб олди. Малик Ҳусайн Те-мурбека холис одам экан. Ҳирот халқи эса Амир Те-мурнинг шу тарафга келаёт-ганини эшитиб, Оллоҳга шу-курлар қилиб ўлтирган экан. Лекин шу пайт Амир Темур-га Ҳирот эмас, Қарши керак эди. Шунинг учун ҳам Хуро-сондан хотиржам бўлиб, қўр остидаги одамлари билан қар-вонга қўшилиб дераёнинг ўнг қирғоғига ўтиди ва қарвонбо-шидан Қаршидаги вазиятни билиб келишга ваъдасини олиб, уни шу ерда кутди. Ле-кин қарвонбоши амир Мусо билан амир Ҳиндушоҳга Амир Темурнинг ноҷор аҳолини оқимай-тоқимай айтиб бе-риди. Афсуски, шунанқиси ҳам бўлиб туради ҳаётда! Шундан кейин амир Мусо би-лан амир Ҳиндушоҳ 7000 ас-кар олиб, Темурбекага қарши юриш бошлабдилар...

XVII асрнинг биринчи яр-мида ўтган ватандошимиз, қо-мусий олим Маҳмуд ибн Ва-ли ҳам бу ҳақда фаройиб бир маълумот келтирган. Унинг «Бахр ул-асрор» деган аса-рида, аникроғи Марказий Осиёнинг қадимий шаҳари Болосолғунга бағишланган бо-бида шуларни ўқиймиз: «Балх-да, маълум китобни ёзаётган пайтмида, Қошғордан келган бир сайёҳ бир кун мана бу-ларни ҳикоя қилиб берди: «Бир пайт Қошғар ҳокими қалмоқларни жазолашни қо-ҳона қилиб, Мўғулистон-га бостириб кирди. Орадан икки ой ўтгач, биз шарқ та-рафдан шимол сари ҳарекат қилиб, бир ерга бориб қол-дик ва кум остида қолган олий биноларнинг ердан тўрт-беш зираъ (бир зираъ 64-71 см.га тенг) чиқиб турган том-ларига кўзимиз тушди. Улар тўрт фарсаҳ (24-28 км.) масо-фадан қўрилиб турарди. Бир оз йўл юриб қалмоқларни учратдик. Улардан бу жойнинг номини сўраганимизда улар: «Бизга маълум бўлгани шу-ки, ўтмишда бу ерда Болосо-лғун деган шаҳар бўлган экан, деб жавоб бердилар».

Алоқа воситалари ва хабарга оид бундай маълумот-лар эски тарихий китобларда кўп учрайди.

КАБУТАР ШАҲАРНИ ҚУТҚАРДИ

Дунёни сув босгандан сўнг ҳазрати Нуҳ пайгам-бар ўзи билан бирга олиб кетаётган кабуларин Буюк Тошқин тугаган-туғаманга-нин аниқлаш учун қўйиб юборди. Шундай, қилиб кабулар инсонга маълум бўлган биринчи алоқа воситасига айланган экан. Аммо XX асрда ҳам улар инсон зотиға сидқидилдан хизмат қилишмоқда. Яқинда Вельянинг Вавра шаҳ-рида очилган ҳужжатли кўргазма бу тўғрида яна бир қарра гувоҳлик берди.

Биринчи маҳон уруши пайтда, Верден жангида кабуларлар ҳам жангларда «иштирок» этишган. Фа-қатгина инглиз каптархо-наларининг ўзидан «хиз-матга жўнатилган» 200 мингдан ортқ қуш қуроли кучлар таркибда му-ҳим ва махсус тошшир-ларни бажарган.

Британия ҳарбий бут-нишини билан тақдирлан-ган Ги Джо лақабли кабу-тар бўлса ҳақиқий қаҳра-монлик намунасини кўр-сатган. Ваврада кўргазма-га қўйилган ҳужжатлар-нинг гувоҳлик бериши-ча, у 1943 йилнинг 18 ўк-табрда Италиядаги Солан Веккиа шаҳрини иттифоқ-чи қўшинлар авиацияси ҳужумидан сақлаб қолиш учун (шаҳар бирмунча му-дат олдин инглиз лашкар-лари томонидан забт этил-ган эди) қўйиб юборилди. Ингрма минут давомийда кабулар шаҳардан иттифоқ-чи қўшинлар қароргоҳига-ча бўлган тақрибан 32 кило-метр масофани учиб ўтиб, шаҳарин «элаб юбориш»-нинг олдини олади. Юзлаб кишилар аниқ ўлимдан қу-тулиб қолишди. Бир пайтлар розлар Римни қу-тқарган, энди кабуларлар Солан Веккиани халос эт-шади.

ҚАЛОВНИ ТОПСАН...

Маошнинг ўз вақтида кел-тириб беришмагандан но-рози бўлган боқулик мат-буот ташувчилар кунда-лик газета-жаридаларни Ин-ғиш ва тартибга келтириш юмушларини бажаришдан бош тортидилар. Охири низо бартараф қилинди, бироқ оғбуначилар ўз вақтида кел-тириб берилиши кафолат-ланган газеталарни кечик-ки олдилар.

Қаловнинг топса, қор ҳам ёнадику-я, бироқ...

БЎЛГАН, БЎЛГАНДИ...

Исроилда олиб борилган археологик қазилмалар пай-тда топиб олинган одам бош суягида қадим замон табибларининг жарроҳлик «назиари» топилди. Мута-хассисларнинг таҳиниға кўра, 4200 йил олдин қу-рилган жарроҳликдан сўнг оламдан ўтган саккиз ёш-ли боланинг миға қобийада гугурт қутисидек ўйиқ изв қолган. Археологларнинг айтишларича, қадимги та-биб бола миғасидаги босми-ни сусайтириш ёхуд уни юқумли касалликдан қу-тқариш мақсадига даволани-нинг шундай усулини қў-лашга мажбур бўлган.

Ф. МАМАРАСУЛОВ таъйрлаган

16.25 Мультифильм.
17.00 Янгилликлар (сурдо таржимаси билан).
17.25 Ф. Шуберт. 1-симфония.
17.55 «Оддий Мария». Кўп сериалли телевизион бадий фильм премьераси.
18.40 «Мазза».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгилликлар.
20.20 Долзарб интервью.
20.35 «Мосфильм» киностудиясининг 70 йиллигига «Хотима». Бадий фильм.
22.45 «Матбуот-экспресс».
23.00 Янгилликлар.
23.35 Хоккей Жаҳон чемпионати. Швеция — Канада терма командалари. Германиядан кўрсатилади.
01.35 «Сибсат» студияси таъширади. «Кузатувчилар ва референдум».

● УЗТВ II
18.30 «Сухбатга чорлаймиз».
19.10 «Спринт».
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Билми сарнамалари».
20.20 «Микрофон».
20.50 «Ҳажжидатлики».
21.35 «Кинотриада».

ПАЙШАНБА

22 АПРЕЛЬ
● УЗТВ I
7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Орбита» ахбороти.
8.05 «Бир лаҳзалик кўкув». Бадий фильм.
9.30 Араб тили.
10.00 «Қалдирғоч». Фильм-концерт.
10.30 Ҳукув кўрсатуви. Ўзбек адабиёти. Зулфия лирикаси.
11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгилликлари (АҚШ).
11.30 Ҳукув кўрсатуви. Ўзбекистон ҳақидаги тарихи.

МАШЪАЛ

ДУШАНБА, 19
10.05 — «Баҳор келди бизнинг Улғайга». Концерт.
10.35 — Таваллаҳ Қозиров куйида.
11.05 — Халқ Вудди айтадиган эстрада кўшиқлари.
11.35 — Дилором Қосимова ижросида кўшиқлар.
12.05 — Кейса соҳиблари чалдиқлар.
12.35 — Сайдулла Мирмуҳоммадов ва Абдуқаббар Латипов кўшиқлари.
15.05 — Қурсия Зонова куйида.
15.35 — Улғайга ижросида кўшиқлар.
16.05 — «Қайди» билан кўрсатилади.
Концерт.
16.45 — Сайдулла Қўдратуллаев ашуллари ижро этади.
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — Қорам театарисиди миллиончилар ансамблининг концерти.
18.05 — 1993 йилда ёзилган кўшиқлар.
18.35 — Бастакор Халмижон Жураевнинг куй ва кўшиқлари.

СЕШАНБА, 20
10.05 — Исмоилийон Гуломов ижросида кўшиқлар.
10.35 — «Силлаб куйида» сова.
Концерт.
11.05 — Ҳаёт халқ ашуллари.
11.35 — Зафар Хонларова ижросида кўшиқлар.
12.05 — Назира Шералиева ва Хонларов Кўлининг кўшиқлари.
12.35 — Рок-матқон Мирмуҳоммадов куйида.
13.05 — Шахло Махмутова ва Гофир Мирзаевнинг концерти.
13.35 — Дилрабо концерт.
14.05 — Улғайга кўшиқлари.
14.35 — Улғайга ижросида кўшиқлар.
15.00 — «Давр садоси».
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — Жураев Муроднинг концерти.
18.05 — Ўзбек шоирларининг ашуллари билан айтиладиган кўшиқлар.
18.35 — Самарқанд вилояти «Панжоб» ансамбли қатнашчилари концерти.

ЧОРШАНБА, 21
10.05 — Шоммажид Шорихидов куйида.
10.35 — Қумуш Раҳмонова ва Рустам Гофировнинг кўшиқлари.
11.05 — Ўзбекистоннинг ёш хонандлари ижросида нарди халқлар кўшиқлари.
11.35 — Абдулло Абдуллоев куйида.
12.05 — «Қизлар кўшиги айтадиган» Концерт.
12.35 — Ботир Бекмуратов ижросида кўшиқлар.
14.05 — Дилрабо кўшиқлари.
14.35 — Тоқибай Шаймуродов ва Муҳаббат Гофурова куйида.
15.05 — Шерқатнаевлар оилавий ансамбли концерти.
15.35 — Абдуфатх Олимов ижросида кўшиқлар.
16.05 — Шайдулла Қўдратуллаев ва Эргаш Нодировнинг кўшиқлари.
16.35 — Салоҳиддин Муҳиддинов куйида.
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — Ҳаёт халқ артистилар ижросида кўшиқлар.
18.05 — Рок-матқон Қурбанов куйида.
18.35 — «Зафаршон» ансамбли хонандалари концерти.

ПАЙШАНБА, 22
10.05 — Ава-уна Вахобовлар ижросида кўшиқлар.
10.35 — «Силлаб куйида» сова.
Концерт.
11.05 — Шухрат Давлатов куйида.
11.35 — Дутор ва «Дутор» ижросида кўшиқлар.
12.05 — «Адиб» билан кўрсатилади.
12.35 — Абдуқаббар Латипов ижросида кўшиқлар.
13.05 — Муслимий театр артистилар концерти.
13.35 — Берт Давидов кўшиқлари.
14.05 — Эстрада тароналари.
14.35 — Орифхон Хотамовнинг Халмижон Файез билан ижро этган ашуллари.
14.35 — Турдуали Мамедова куйида.
15.05 — «Куйида» кўшиқлари.
15.35 — Сайдулла Қўдратуллаев куйида.
16.05 — Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси хонандалари концерти.
16.35 — Абдулҳай Қаримов ижросида кўшиқлар.
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — Рустамқор Турсунов ижро этган ва ёзилган кўшиқлар.
18.05 — Турки Хайдаров куйида.
18.35 — Маррионетли хонандалар концерти.

ЖУМА, 23
10.05 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
10.35 — Замира Сулонова куйида.
11.05 — Алиқон Юсуфнинг концерти.
11.35 — Тошкент Давлат консерваторияси ўқитувчилари ижросида кўшиқлар.
12.05 — Сайдулла Хайдаров куйида.
12.35 — Тоқибай Шаймуродов ва Норматқон Назаровлар ижросида кўшиқлар.
14.05 — Нодир Бауларов.
14.35 — Қишқар вилояти хонандалари концерти.
15.05 — «Давр садоси».
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — «Камолот-90» кўрсатилган репортаж.
18.05 — Бастакор Ойбек Отаев ва Муҳаммад Шонор кўшиқлари.
18.35 — «Куйида» билан кўрсатилади.
19.05 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
19.35 — Замира Сулонова куйида.
20.05 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
20.35 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
21.05 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
21.35 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
22.05 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.

ШАНБА, 24
10.05 — Иножиқ Маматаллиев куйида.
10.35 — «Микрофон» ахбороти.
11.05 — «Янги» ансамблининг кўшиқлари.
11.35 — «Халқ» ансамблининг кўшиқлари.
12.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
12.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
13.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
13.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
14.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
14.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
15.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
15.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
16.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
16.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
17.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
17.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
18.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
18.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
19.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
19.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
20.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
20.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
21.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
21.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
22.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
22.35 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.
23.05 — «Бир бўлсин» кўшиқлари.

ЯНШАНБА, 25
10.05 — Эркин Раҳимов куйида.
10.35 — Иброҳимов ижросида кўшиқлар.
11.05 — Дилором Қосимова ва Анавар Гадилов кўшиқлари.
11.35 — «Гулшан» ансамбли концерти.
12.05 — Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси хонандалари концерти.
12.35 — Раҳимов ижросида кўшиқлар.
13.05 — Шоҳидовлар ижро этган ашуллари.
13.35 — Камолотнинг Раҳимовнинг Турдуали Сайдуллоев билан ижро этган кўшиқлари.
14.05 — «Автомобиль» ансамблининг концерти.
14.35 — «Машъал» гўлдигида «Санъаткор каломи» эштитириши.
15.05 — Вахт ва мекнат ҳақида кўшиқлар.
15.35 — Муродулла Нодиров ижросида кўшиқлар.
16.05 — Машира Эрматов куйида.
16.35 — Гофир Ҳасанов ва Орломжир Сафаровнинг концерти.
17.05 — Эстрада тароналари.
17.35 — «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
18.35 — Шоир Миртемир шайхлари билан айтиладиган кўшиқлар.

«МАШЪАЛ» РАДИОТАНТИРАДИО ТУНГИ РАДИОТОНЛОВЧИЛАР УЧУН ҲАР КУНИ СОАТ 23.00 ДАН 04.00 ГАЧА ЭШИТТИРИШ. ЛАР ОЛИБ БОРАДИ.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.25 Ишбилармон кишилар даври.
7.55 «Нота бене». «Ленинизм сабоқлари».
8.50 Тонги концерт.
9.05 «Кузурхоним».
9.35 «Зоопари» гуруҳидидаги «Май».
10.35 «Параллеллар».
10.50 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм. 137-серия.
11.40 «Бегона киргонлар».
12.10 Мульти-пулти.
12.20 «Велюр».
12.35 «Дехқонларга таалуқиди масала».
13.00 Кундузги сванс. «Уттиз уч», Бадий фильм.
14.15 Мультифильм.
14.20 «Эси хўнайин». Хужжатли фильм.
15.00 «Терминал».
15.30 «Улар узоқ куттишомда».
16.15 Анс-садо. «Кулаётган одам».
16.45 «М-трест».

17.00—19.15
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
17.00 Турки тили дарси.
17.30 Хабарлар.
17.40 «Сезам» кўчаси.
18.10 Мусиқий дақиқалар.
18.30 Хабарлар.
18.40 Дни ва маданият.

19.15 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм премьераси. 158-серия.
20.05 «Сибсат майдонда».

21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».
21.30 Спорт кўрсатуви. Эдита Пыха.
22.55 «Хрон». Авто ва мотоспорт оламида.

23 АПРЕЛЬ
● УЗТВ I
7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Рақс соҳибаси». Фильм-концерт.
8.05 «Урдак кўли воқеаси». Бадий фильм.
9.10 «Ешлик ва Наврўз».
9.55 Дўстлик тароналари.
10.30 Ҳукув кўрсатуви. Биолог. Биотехнология ва ген инженерияси.
11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгилликлари (АҚШ).
11.30 Ҳукув кўрсатуви. Зоология. Ҳайвонот олами ва уни кўришда.

17.00—18.35
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
17.00 Турки тили дарси.
17.30 Хабарлар.
17.40 «Сезам» кўчаси.
18.10 Мусиқий дақиқалар.
18.30 Хабарлар.
18.40 «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
19.15 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм. 158-серия.
19.35 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
19.40 «Дехқонларга таалуқиди масала».
19.55 Мультифильм.
20.00 «М.2» таъширади: «Аб-зац».
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».
21.25 «Амдаҳон» улдириси.
21.35 Бадий фильм.
22.25 Миллий бастебол уюшмасининг эл халқи уйилари.

● УЗТВ II
БИШКЕК КЎРСАТАДИ
18.30 Хабарлар (рус тилида).
18.40 «Автомобиль туйшугу».
19.10 «Сайра комуз». Э. Алайбаев, А. Сейдалиев.
20.00 «Энини коону балада».
20.30 Хабарлар (киргиз ва рус тилларида).
20.50 «Назар» (билдирулар, эълонлар).
20.55 Эртан — ишембилик.
21.35 «Кыргызтелефильм» — 25 йилда. «Баҳоринг қамаласи». Бадий телефильм (рус тилида).

● «ОРБИТА IV»
4.55, 14.20 — Кўрсатувлар тартиби.
5.00 Янгилликлар.
5.35 Эрталабки гимнастика.
5.45 «Тонг».
8.00 Янгилликлар.
8.20 «Олеса ва компания».
8.50 Болалар учун фильм. «Дўстим Сўрқотжон».

10.00 Футбол. Кубок эгаларининг кубоги. 1/2 финал. «Антверпен» (Бельгия) — «Спартак» (Москва). Бельгиядан кўрсатилади.
10.50 «Матбуот-экспресс».
11.00 Янгилликлар.
11.20 «Саҳнатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
Театр шинавандалари, Синзал учун!

12.10 А. Арбузов. «Эскирган комедия». В. Маяковский номида Москва академик театрининг фильм-спектакли.
13.45 Мультифильм.
14.00 Янгилликлар (сурдо таржимаси билан).
14.25 «Бридик».
14.50 «Бизнес-класс».
15.05 «Ен дафтар».
15.10 Болалар учун фильм. «Дўстим Сўрқотжон».
16.20 «Провинция».
16.50 «Иш».
17.00 Янгилликлар (сурдо таржимаси билан).
17.20 Давлатлараро «Останкино» телеканалли «Ҳамдўстлик манфаатлари посбонлигида» кўрсатувининг таъширади.
17.40 «Инсон ва қонун».
18.10 «Инсон-03».
18.40 «Жамолотчилик фикри».
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгилликлар.
20.05 «ВИД» таъширади:
20.20 «Муъжизалар майдони».
21.15 «Тон-шоу».
22.45 «Авто-шоу».
23.35 «Сибсат бюроси». Танаффус пайтида [23.00] — Янгилликлар.

00.05 Василий қиялтида концерт-митинг. Кўрсатув тугаган — «Матбуот-экспресс».

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.25 Ишдан бўш пайтингда.
7.55 «Рей-тайм».
8.25 «Сибсат майдонда».
9.20 «Халқ» йиғанган боғ».
9.50 «Ҳайвонот оламида».
10.30 «Ишдан бўш пайтингда».
11.45 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм. 158-серия.
11.55 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
12.40 «Дехқонларга таалуқиди масала».
13.05 «Ишдан бўш пайтингда».
13.35 Мультифильм.
14.30 «Телерадио».
15.20 Янгилликлар.
15.35 «Рост» студияси. «Степа аманнинг таърифи».
16.05 «Трансфер».
16.35 Парламент хабарномаси.
16.50 Спорт кўрсатуви.

17.00—18.35
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
17.00 Турки тили дарси.
17.30 Хабарлар.
17.40 «Сезам» кўчаси.
18.10 Мусиқий дақиқалар.
18.30 Хабарлар.
18.40 «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
19.15 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм. 158-серия.
19.35 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
19.40 «Дехқонларга таалуқиди масала».
19.55 Мультифильм.
20.00 «М.2» таъширади: «Аб-зац».
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».
21.25 «Амдаҳон» улдириси.
21.35 Бадий фильм.
22.25 Миллий бастебол уюшмасининг эл халқи уйилари.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Оламга ўз нигоҳи билан назира».
7.45 «75-формула».
8.15 «Рост» студияси. «Бизнинг «Аралаш-муралаш».
8.45 «Халқ англамаган концерт».
9.15 «Урда мотос» тасвир этади.
9.45 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
10.25 «Дехқонларга таалуқиди масала».
10.45 «Омад кўли боқанда».

11.45—15.15
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Алассолау алайку».
8.00 «Ҳамма гап акамда». Бадий фильм.
9.15 «Ўзбекистон спорти».
9.45 «Бола боқанда». Мактабча тарбия масалалари.
10.25 «Саноатчилик одимлари».
10.55 Дони Зокиров номдаги халқ чоғу оркестрининг концерти.
11.20 «Алифбо сабоқлари».
11.50 «Ешлик ёғдуси».
12.30 «Бионор».
13.00 Футбол майдонларида.
13.30 «Устоз ва мураббий».
Республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи О. Шарофиддин таваллудининг 95 йиллигига. * * *
17.00 Кўрсатувлар тартиби.

17.00 «Мулло махфи».
18.15 Спорт кўрсатуви.
18.20 Хонаки бўйича жаҳон чемпионати. Россия — Швеция. Танаффус пайтида — «Хар бир кун байрам».
19.45 «Қаҳрамон учун кўзгу». Бадий фильм. 1-серия.
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».

18.00 «Саҳри тун». Болалар учун фильм.
19.00 «Санъат гунаҳлари».
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Ихтиро ва кашфиёт».
20.10 «Оқшом эрталари».
20.25 Ўзбекистон халқ артисти Бобомурод Ҳадилов куйида.
21.00 «Туркистон» ахбороти.
21.30 Жумҳурият газеталарининг шарҳи.
21.40 «Мушту» билан учрашув.
22.40 «Кино, кино, кино».
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УЗТВ II
17.00 АШҒАБАТ КЎРСАТАДИ.
● «ОРБИТА IV»
5.45, 7.30, 14.20, 20.20 — Кўрсатувлар тартиби.
5.50 Эрталабки гимнастика.
6.00 «Матбуот-экспресс».
6.10 Ишбилармон кишининг шаба тили.
6.55 Янгилликлар.
7.35 «Спорт-мюнхен».
8.05 «Марафон-15» — кичкинтойларга.
8.30 «Шанба кунинг дастхати».
М. Задорнов.
9.00 «Тиббиёт ҳамма учун».
9.40 «Қизил космос». Телефильм премьераси. 10-фильм.
10.10 «Рус олами».
10.50 Мусиқий кўрсатув.
13.25 Мультифильмлар.
14.00 Янгилликлар.
14.25 «Эгаршин». «Илҳом манбалари» кўрсатуви ҳузурида меҳмонда.
14.55 «Марказий экспресс». Европа тележурнали.
15.25 «Ультрасис» спорт кўрсатуви.
16.05 «Ҳайвонот оламида».
16.45 «Обна-Угол-шоу».
17.15 «Қизил квадрат».
17.55 А. Гторов ююдиётки.
18.45 «Коламбия пинчерси «Сенс» қолқон» бадий фильм премьерасининг таъширади.
18.45 «Майк Хаммер» телесериалидан.
19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгилликлар.
20.25 «Коламбия пинчерси» таъширади: «Анна Каренина». Уч сериалли бадий фильм премьераси.
21.15 «Рост» студияси. «Степа аманнинг таърифи».
21.35 «Трансфер».
21.65 Парламент хабарномаси.
21.95 Спорт кўрсатуви.

17.00—19.45
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
17.00 Турки тили дарси.
17.30 Хабарлар.
17.40 «Сезам» кўчаси.
18.10 Мусиқий дақиқалар.
18.30 Хабарлар.
18.40 «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
19.15 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли бадий телефильм. 158-серия.
19.35 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
19.40 «Дехқонларга таалуқиди масала».
19.55 Мультифильм.
20.00 «М.2» таъширади: «Аб-зац».
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».
21.25 «Амдаҳон» улдириси.
21.35 Бадий фильм.
22.25 Миллий бастебол уюшмасининг эл халқи уйилари.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Оламга ўз нигоҳи билан назира».
7.45 «75-формула».
8.15 «Рост» студияси. «Бизнинг «Аралаш-муралаш».
8.45 «Халқ англамаган концерт».
9.15 «Урда мотос» тасвир этади.
9.45 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
10.25 «Дехқонларга таалуқиди масала».
10.45 «Омад кўли боқанда».

11.45—15.15
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Алассолау алайку».
8.00 «Ҳамма гап акамда». Бадий фильм.
9.15 «Ўзбекистон спорти».
9.45 «Бола боқанда». Мактабча тарбия масалалари.
10.25 «Саноатчилик одимлари».
10.55 Дони Зокиров номдаги халқ чоғу оркестрининг концерти.
11.20 «Алифбо сабоқлари».
11.50 «Ешлик ёғдуси».
12.30 «Бионор».
13.00 Футбол майдонларида.
13.30 «Устоз ва мураббий».
Республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи О. Шарофиддин таваллудининг 95 йиллигига. * * *
17.00 Кўрсатувлар тартиби.

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Оламга ўз нигоҳи билан назира».
7.45 «75-формула».
8.15 «Рост» студияси. «Бизнинг «Аралаш-муралаш».
8.45 «Халқ англамаган концерт».
9.15 «Урда мотос» тасвир этади.
9.45 «Пингирим». Россия сав. «Халқ» йиғанган боғ».
10.25 «Дехқонларга таалуқиди масала».
10.45 «Омад кўли боқанда».

11.45—15.15
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Алассолау алайку».
8.00 «Ҳамма гап акамда». Бадий фильм.
9.15 «Ўзбекистон спорти».
9.45 «Бола боқанда». Мактабча тарбия масалалари.
10.25 «Саноатчилик одимлари».
10.55 Дони Зокиров номдаги халқ чоғу оркестрининг концерти.
11.20 «Алифбо сабоқлари».
11.50 «Ешлик ёғдуси».
12.30 «Бионор».
13.00 Футбол майдонларида.
13.30 «Устоз ва мураббий».
Республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи О. Шарофиддин таваллудининг 95 йиллигига. * * *
17.00 Кўрсатувлар тартиби.

17.00 «Мулло махфи».
18.15 Спорт кўрсатуви.
18.20 Хонаки бўйича жаҳон чемпионати. Россия — Швеция. Танаффус пайтида — «Хар бир кун байрам».
19.45 «Қаҳрамон учун кўзгу». Бадий фильм. 1-серия.
21.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
21.20 «Юлдазар билан суҳбатда».

21.30 «Қаҳрамон учун кўзгу». Бадий фильм. 2-серия.
22.35 «Келин, аниқла олайлик».
22.50 «Чегарасиз футбол».

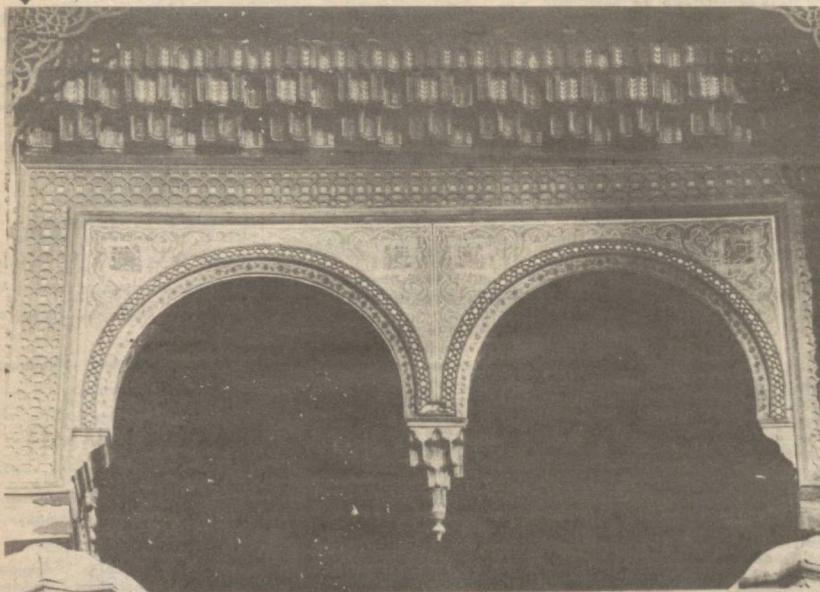
● УЗТВ I
7.00 «Улаас мероси». Телефильм.
7.20 Свғи тароналари.
8.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
8.30 «Маҳобҳорат». Кўп қисмли телевизион бадий видеофильм [Ҳиндистон]. 13-серия.
9.15 Инглиз тили.
9.45 Мактаб ўқувчилари учун. «Кувонқ» таърифи.
10.00 «Мехр».
10.30 «Адабиёт ва маънавият».
11.45 «Излаган имкон топди».
12.15 «Ватанпарвар».
13.00 «Тилсиз ё асорати». Чернобил талофатининг барфарақ эштида зарарланган республикамиз фуқароларининг юктивали ҳимоя қилиниши ҳусусида.

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бесодоб». «Олис Жанубда». Мультифильмлар.
18.25 Усмилар учун. «Уяла, Изнал Топ».
19.10 «Аралаш». Ҳажвий киножурнал.
19.30 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.50 «Билб кўйган ахши».
20.10 Жаҳон спорти янгилликлари.
20.20 «Дил номалари». Мусиқий кўрсатув.
21.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.30 Бутунжаҳон биродарлашган шахарлар кун.
22.10 «Ойна жаҳонда».
22.20 Мерос. «Нодирдан даврон».

● «ДУБЛЬ IV»
РОССИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
7.20 «Лена ва Рита». Хужжатли фильм.
7.50 «Сибсат» студияси. «Мусиқий рост».
8.20 «Гал-гашталарнинг кўчаси».
8.45 «Лад-галерия». Ҳайкалдор И. Руклавешини.
9.15 «03» кўрсатуви.
9.45 «Ат-бати».
10.15 Фольклор. «Рязанда «Уйлар».
10.45 Кипрас Мажиди. «Ичичи Европада» репортажлар.
11.15 Кино музейи. «Мари Пинкфорднинг бусаси». Бадий фильм.
12.35 «Дехқонларга таалуқиди масала».

19.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
19.55 Эълонлар.
20.00 Янгилликлар.
20.25 «Коламбия пинчерси» таъширади: «Анна Каренина». Уч сериалли бадий фильм премьераси.
21.15 «Рост» студияси. «Степа аманнинг таърифи».
21.35 «Трансфер».
21.65 Парламент хабарномаси.
21.95 Спорт кўрсатуви.

17.00—19.45
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДИЕНИСИ
17.00 Турки тили дарси.
17.30 Хабарлар.
17.40 «Сезам» кўчаси.
18.10 Мусиқий дақиқалар.
18.30 Хабарлар.
18.40 «Наврўз кўнчили» дилларда. Концерт.
19.15 Хонаки эран. «Санта-Барбара». Кўп сериалли

Маҳобатли дештоқ

Сураткаш С. МАҲРАМОВ

ҚЎШИМЧА ТЎЛОВ

Туркманiston Президенти С. Ниязовнинг қарорига биноан мамлакат жамғарма банкларида сақланган аҳоли сармояларига 40 фоизли

товонларни тўлаш бошланди. Аслида республика фуқаролари уни 1994 йил 1 мартдан сўнг олишлари мумкин эди. Аммо ҳукумат кафолатига биноан, барча жамғармаларга олдин кўзда тутилган бир йиллик 7 фоиз қўшимча тўлов ҳам қўшиб берилмаптир. Бу қарийб 1

миллиард сўмини ташкил этади. Ҳукумат қарори барча қимматбаҳо қозғаларга ҳамда Туркманiston жамғарма банкларида сақланган 3 фоизли заёмларга ҳам таълуқлидир. Уларнинг қийматига йиллик кирим қўшилган ҳолда тўлаш бошланди.

КИМ КЎП ХАТ ОЛГАН

АҚШ почта бошқармасининг хабарига кўра, мамлакат бўйича энг кўп хат олиш ҳолати 1974 йилда кузатилган. Уша йили июнь ойида машҳур бейсболчи Хенк Аарон 900 мннг донна шахсий хат олган. Унинг учдан бир қисми дўкпўнхасадан иборатдир.

Шунингдек, энг узун мактуб 1402344 сўздан иборат эканлиги маълум. Уни Эрит Кент шахридан (Англия) Элан Форман 1982 йил 3 январда ёзишни бошлаб, 25 январда тугатган ва хотини Женетта юборган.

ҲАР ҲОЛДА ТЕЗРОҚ

Елқасига почта халтасини осиб олган суворийлар Лондон кўчаларида яна пайдо бўлишди. Гап шундаки, ҳозирги кўча ҳара-

кати шаронтида, айниқса, ҳаракат авжига чиққан маҳалда эгасига автомобиль ёки мотоциклдаги қараганда анча тезроқ етиб боради.

ОВОЗИНГИЗНИ ЭШИТАДИ

Швеция почта маҳкамаси овозли мактуб жорий этиш тажрибасини ўтказди. Бунда қозғоқ ўринга Янгирма минут қўйиладиган муъжазгина магнитофон кассетасидан фойдаланилади.

Кассетани исталган почта бўлишидан сотиб олиш мумкин. Унга мактуб сўзларини «ётиб», конвертга жойлаб, почта қутисига ташласангиз бас, хатини олган киши овозингизни эшитида.

А. АЛИЕВ тайёрлаган

Азиз АБДУРАЗЗОҚ

ЖИКАККИНА ЧОЛ ВА ЖИМИТГИНА ЎРГИМЧАК

• (Эртак) •

Каттакон шаҳарнинг жимжитгина бир чеккасида чўққи соқолли, жиккакина Чол яшар экан. У жуда ҳам меҳмондўст экану лекин ёлғизлики, тинчлики яхши кўрар экан. Уйига тез-тез меҳмонлар келиб турар экану бироқ уларнинг бирортаси ҳам ётиб қолмас экан. Чунки Чол бир ўзи, ёлғиз ухлашни яхши кўрар экан. Мабодо уйига узоқдан келган бирор меҳмон ётиб қолгудай бўлса, Чол ўша кеча эрталабча ухломлай чиқар экан. Бир кун, кеч куз пайтида унинг уйда ғаройиб бир меҳмон пайдо бўлиб қолибди. У деворнинг бир бурчагида тўр тўқийган, жимитгина қора Ўргимчак экан.

— Сен қаёқдан келиб қолдинг? — деб сўрабди Чол.

— Ҳовлидаги гулзордан келдим, — дебди Ўргимчак. Яқинда қиш келади, қор ёғади, совуқ бошланади. Совқотиб ўлиб қолмай деб шу ерга келдим. Агар йўқ демасангиз, баҳоргача шу ерда яшасан майлими?

Чолнинг Ўргимчакка раҳми келибди. «Яшаса яшайверсин, менга зарари тег-

майди-ку», — деб ўйлабди у.

— Майли, яшайвер, — дебди.

Ўргимчак қиш бўйи Чолнинг уйда яшабди. У ҳеч қандай халақит бермабди лекин деворларнинг бурчак-бурчакларини ўзи тўқийган тўрлар билан қоплаб ташлабди. Унинг бу иши Чолга ёқмас ҳам халфа бўлмабди. «Майли тўқийверсин, — дебди ўзича. — Ахир меҳмон-ку. Меҳмонни хафа қилиб бўлади-ми? Балки тўр тўқимаса зерикиб қолар».

Чолнинг ҳали мактабга бормайдиган Шаҳноз ва Гулёр деган иккита неварани бўлиб, шаҳарнинг бошқа чеккасида, узоқда туришар экан. Улар ҳар ҳафтада бир марта ойиси билан бирга келиб, бувасининг ҳолидан хабар олиб, уйини су-пуриб-сидириб, меҳмон бўлиб кетишар экан. Бошқа кунлари фақат телефонда гаплашиб, ҳол-аҳвол сўрашиб туришар экан.

Улар бир гал келганларида деворлардаги Ўргимчак тўқиб ташлаган уларни кўриб қолишибди. Уйни то-

залаётиб, ўша тўрларни ҳам сидириб ташламоқчи бўлишган экан, бувалари уларни тўхтатиб:

— Қўйинглар, тураверсин, — дебди.

— Нега? — деб сўрашибди неваралари.

— Ўргимчак менинг меҳмоним, — дебди у. — Тўрларини бузсанглар хафа бўлади. Меҳмонни хафа қилиб бўлмайди. Бу бечора ҳам шу тўрларни не-не машаққатлар билан тўқийган. Шундай қилиб, Ўргимчак тўқийган тўрларга ҳеч ким қўл тегизмабди. Ниҳоят, қиш кетиб, баҳор келганида Ўргимчак Чолга раҳмат айтиб, хайрлашиб, уйдан чиқиб кетибди. У кетган кун Чолнинг неварани қизлари меҳмон бўлиб келишибди.

— Ана энди Ўргимчакнинг тўрларини бузаверсанглар бўлаверадди, — дебди у қизалоқларга.

Улар яна:

— Нега? — деб сўрашибди.

— Чунки Ўргимчак бу-гун мен билан хайрлашиб кетди, — дебди Чол бобо. — Энди у меҳмон эмас.

Дилдан суҳбат

ҒОЙИБДАН КЕЛГАН ОВОЗ

Дунёда ғаройиб нарсаларга ишқи тушганлар кўп. Аммо тунда марҳумлар овозини «ёзиб олиш» ва уларнинг «давра суҳбатини» тинглаш ҳар қандай доиранинг қўлидан келмас керак. АҚШнинг Сент-Луис шаҳрида истиқомат қилувчи Вирджил Смит тунлари қабристондан оҳанрабо тасмага тушириб кел-

ган ёзувларни таҳлил қилишга ўч.

— Мурдалар зерикнашди, шунинг учун кўнглиларини ёзиш мақсадида баъзан пайтлари ашула айтади, — дейди 33 ёшли галати тадқиқотчи. — Мен ёзув кўрилмасига ўта сезгир микрофон уладим. У наринги дунёдаги овоз тўқинларини ушлаш қобилиятига эга.

Шуниси қизикки, Смит ижрочининг қай даврда япганини билиш учун қабр тошига кўз ташламайди, балки уларни ўша замонда кўп қўйланган қўшиқлар оҳангидан билиб олади. Кейинги пайтлари марҳумлар тез-тез жўр овозда, машҳур қўшиқчи Френк Ситнатра ашулаларини «айта бошлашди».

Маълум бўлишича, охи-ратта кетганлар ерда юз бераётган воқеа-ҳодисаларни кузатиб боришар экан. Бунинг исботи сифатида АҚШнинг Ироқ устида ғалаба қозонган кун Вирджил тасмадан «Шарвардигор, Американи қутқар!» мадҳиясини эшитди. Ҳатто дўстлари уни кўзбўямачиликда ҳам айблашди. Уани оқлаш мақсадида Смит овоз ёзиш қўрилмасини қабристонда қолдириб, тун билан кўпчилик бўлиб

пойлаб чиқинди. Эрталаб тасма эшитилганда ундан секин, аммо сўзлари ва оҳанги аниқ бўлган Элвис Пресли хиргойи қиларди. Тажриба қатнашчиси пастор Том Ходчисин ҳатто қўшиқ айтувчинини «таниган».

— Марҳум бутхона коридори ижрочини эди. Олт ичманки, оҳанрабо тасмага ёзилган овоз — уники, — дейди у ҳайратдан ёқа ушлаб.

Н. ҚОСИМОВА тайёрлаган

• Туйғулар тугёни Исҳоқ УКТАМОВ

ИШҚ САҲРОСИН СЎҚМОҚЛАРИ

• Тўртликлар •

Исҳоқ ҳожи Уктам ўгли ҳадемай саксон ёшга тўладилар. Бу ёшда ҳамма ҳам шеър ёзавермайди. Аслида драматург ва насрианис бўлган бу одам ўз қаламида назмда ҳам синаб кураётган экан, бу таҳсинга ва табрикка сазовор иш, албатта.

Ҳожи бобо кўпинча «Мени онам шоир қилиб тўққан эмас» дейдилар. Балки бу гапда жон бордир. Бироқ у киши нимагаки эришган бўлса, бу фақат тиришчилик, меҳнат ва ҳаракат мевасидир. Бугун «Хабар» саҳифасида чоп этилаётган тўртликлар муаллифининг узоқ йиллик иланишлари, кузатувлари натижасида юзага келган. Холис баҳо бериш эса сизлардан, қадрли шеърят шайдолари.

Азиз АБДУРАЗЗОҚ

Ақд йўлдош эса,
фезъ ҳам мулойим.

Ғанимдир жаҳолат ақлга
донм,

Жаҳолат бор ерда
қиямат-қойим.

Кўза ҳар кун эмас,
бир кун синади,

Бу ҳолин донолар
минг йил синади.

Ўз умринга ўзинг
посбон бўлмасанг,

Ҳаёт кўзанг бирдан
чатиб синади.

Давр ила яшашни гар
қилсанг одат.

Насиб этгай тинчлик,
хузур-ҳаловат.

Бунга мос тўшса гар
чидам, прода,

Лозим эрур сенга боқий
саодат.

Ақлинг эса агар ҳаётга
иноқ,

Ҳоқимсан ўзинга,
кун ўтар қувноқ.

Турмушинг ҳам ўтмас
сиқиқ, тангу тор.

Толеминга ишонч туғилур
кўпроқ.

Кенгашсанг, тор дунё
кенг бўлур охир.

Талашсанг, кенг дунё
тор бўлур охир.

Кенгашсиз талашдан
бўлиб тору мор.

Жаннатдек бу дунё
хор бўлур охир.

Жонингдек азиз тут
кечаю-кундуз.

Абулқосим
ФИРДАВСИЙ.

Хотин бўлса қобилу,
ақли расо,

Эрин шоҳ этар,
гарчи бўлса гадо.

Саъдий
ШЕРОЗИЙ.

Оқила, тadbиркор бўлса
гар аёл,

Қўлдаги игнаси ёй ўқи
мисол.

Эр киши тирноқча иш
қилса агар,

Яхши бекач уни
минг бор оширар.

Хусрав
ДЕҲЛАВИЙ.

Тўдловчи:
ЛУТҒУЛЛАЕВ

Ҳаётда йўл тошқи,
ул бўлсин равон,
Тошларга қоқялиб
дард чекмасин жов.

Ҳаёт ҳам сен чеккан
оқдан чекар оқ,

Чунки сен ҳаётга
фарзандсан, янсон.

Соҳибдил, бойлигинг эсада
ортиқ,

Этил фарзандингга
хунарлар тортиқ.

Бойлигинг — бевафо
санамдир гўё,

Қай кун кўксингга
тортиб кетар тиг.

Ақд йўлдош эрур одамга
донм,

АЁЛЛАР ҲАҚИДА

Қайси бир аёл ўз эрини рози қилиб дунёдан ўтган бўлса, у албатта жаннат аҳлидан бўлур.

Хотиннинг сариштаси —
одамининг фариштаси.
Ўзбек халқ мақоли.

Она эмас менга фақат
қиммат зот,
Унинг мартабаси бундан
ҳам зиёд.

Ишларим ривожини
ушандан кўрдим,
Бу бахтим ва тожим
ушандан кўрдим.

Алишер
НАВОИЙ.

Олижаноб хотинга киши
жуфт бўлса,

Уйнинг зийнати —
оройиши.

Хусни бўлса кўнгилга
марғуб,

Яхши ақли бўлса жонга
матлуб.

Она насиҳатин қуйволсин
қулоқ,

Дунёда ёмонлик истама
мутлақ.

Бағрида ўстириш
жонидан азиз.

Қизлар даврасида...

Сураткаш: У. ҚҶШВОҚОВ

Жоҳил аҳли аро бўлса
улфатинг,

Бу хил улфатингдан
ортар кулфатинг.

Азиз умринг бешак
ўтаб беҳосил,

Ўз умрингни адо этар
ғурбатинг.

Битта бўри ўлса
тинчирми қўйлар,

Битиб бошга тушган
ташвишли ўйлар?

Бўри зотин жами
қирилмас экан,

Болалаб, азага айланар
тўйлар.

Нодон, асл ёрдаг кечиб
бўларми,

Даҳшат, айрилиқдан
кўнгил тўларми?

Эвоҳ, ҳижрон доғи
тушмасин бошга,

Шаминг ўчса хонанг
ёруғ бўларми?

Сеазурман, севгининг
сабоғи кўллар,

Бу ишқ саҳросининг
сўқмоғи кўллар.

Ер севгин, тақчо бир
дилдорни севгин,

Севмаган кўнгилинг
қуроғи кўллар.

НАПОЛЕОН МУСУЛМОН БЎЛГАНМИ?

У нега ўлим тўшагида
Қуръон олиб ётган?

Франция ва бутун Оврупо-нинг тарих чархпалагини остин-устун қилган Наполеон Бонапарт ҳақида бугунгача юзлаб китоблар ёзилди. Уларда Наполеоннинг шахсий сифатлари ва ҳаёт йўли екс этирилган. Баъзи асарларда эса Наполеоннинг тамоман ҳеч кимга ўхшамаган жиҳатлари тасвирланган. Генерал Жорж Сулеймон қаламига мансуб «Наполеон ва Исломи» китоби шундай асарлардан биридир.

Маълумки, Наполеон ҳазрати Исо пайғамбарнинг устунга миҳлаб ўдирилганига ишонувчилар доирасида катта бўлди. Ониси кўксига ҳосил осиб юрарди. Шундай экан, Наполеон аввало насоро бўлган. Аммо кўпгина кузатува ва мушоҳадалар Наполеоннинг Исломи динини ва муслмонларни жуда ҳурмат қилганини кўрсатмоқда. Жумладан, у Мисрга ҳужум қилиш эрафасида кўмондонларига шундай дейди: «Бидамани, кўпчилигимиз мўмин кишилар эмасми. Лекин биз урушда жанг ўлка муслмонлар мамлакатини. Биз уларнинг динини ҳурмат қилишимиз, урф-одатлари ва байрақларига аралашмаслигимиз кераки».

Наполеон 18-муҳаррам 1213 ҳижрий, 1793 милодий йилда Миср халқига шундай мурожаат қилди: «Эй қозилар, шайхлар, имомлар халқингизга бизнинг ҳам муслмонлигимизни айтинг, шаҳодат этамизки, Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад (САВ) унинг элчисидир. Сизларга бир саволим бор: биз Исломга таъовуз қилган Пагани йўқ қилмадикми?»

Бу сўзларни буюк саркарданнинг хийласи деб ўйлаш мумкин, Наполеон ўзини Исломи динини ҳурмат қилаётгандек кўрсатиб, арабларни ўзига оғдираётгандек туюлади.

Бундай шубҳанинг туғилиши табиий. Бироқ Наполеон Мисрдан Францияга жўнайтиб фаранг адби Хатюб-райэндга (1768—1848) айтган қуйидаги сўзлари бу шубҳани бир мунча тарқатади. «Мен мисрликларнинг чўлда қилага қараб тавозе ичда руку ва сажда қилётганларини ҳеч унутма олмайман. Уларнинг Раббиси сурати ва тимсоли йўқ олий бир қудратдир».

Наполеоннинг дўсти Жоржинг эътироф-хотираси буюк саркарданнинг бу борадаги қарашларини янада ойдинлаштиради. Жорж хотирларида император Наполеоннинг бугунки овозда Қуръон ўқиганини ва ҳазрат Муҳаммад (САВ)нинг дини барча динларнинг энг олийси деганини очик айтди. Жорж бошқа бир хотирасида эса Наполеоннинг «Барча динлар мўжизаларга ва биз кўра ол-

майдиган қудратга таянадик, лекин менимча, энг олий дин Исломи диндир, чунки унда тотемизм (ҳайвон ва ўсимликка сизиниш) ва бутпарастликка йўл қўйилмайди» деган сўзларини эслади. Бу далиллар Наполеоннинг Исломи барча динлардан устун тутганлигини исботлайди.

Бонапартнинг Исломи устун тутгани мутлақ ҳақиқат ва мустаҳкам асосга таянган. Чунки у ўз қарашларини бир неча бор бошқа-бошқа жойларда ва бошқа-бошқа муносабатлар билан тасдиқлаган. Наполеон жуда кўп мутлақ қилган ва шу оғнада Исломи ҳақида тушунка ҳосил қилган бўлиши кераки.

Наполеон император бўлишига қарамай, адабиётга муносабати факуллода кучли эди. Унинг «Маскалик» номли театри бор эди. Бу театрнинг бир дастурида Наполеон билан уч мисрлик уламо орасида қуйидаги мунозара кераки: Наполеон уламолардан бири Сулеймонга: «Алоҳу акбар, ле илаҳа илаллоҳ, Муҳаммадан Расулulloҳ ва шаҳодатлик этаманик, мен мўминларданман» дейди. Сулеймон унга жавобан, «Ассалому ала Расулulloҳ ва сизга -салом бўлсин, эй, музаффар кўмондон», дейди. Наполеон эса, «Эй навқирон олим, саломингга кўп раҳмат. Сенга шунинг очик айтишим керакики, Қуръон кўксини очди, кўксини нурлантирди. Ҳазрат Муҳаммад (САВ)га муҳаббатининг чегараси йўқ. Ишонлоҳо яқинда мен Байтуллоҳга ҳаж қилурман, бунинг тазлатишга ҳам ҳаракат қиламан. Бироқ, Аллоҳнинг ирода ва истағи мени сипоҳийларни қўлга олмақ учун Мисрга жўнатди», дейди.

Юқоридаги сўзлар саҳна асарининг кичик бир парчаси, холос. Наполеон Сайнт Хейлайн оролига сургун қилинганида, сиёсий ҳаётдан мутлақо узилган, ташқи дунё билан алоқаси йўқ эди. Уш ҳафта у Исломдан сиёсий мақсадларни кўзлаб иш тутиши мумкин эмасди ҳам. Чунки қаршисида урушиш учун на бир муслмон лашқари, на бир оддий муслмон бор эди. Шунга қарамай Наполеон Исломдан алоқа узмади. У вафот этганда боши остидан Қуръон топилагани ҳам бежиз эмас.

Наполеондек тарихий шахсининг Исломга бўлган муносабатини янада чуқур тадиқ қилиш қийин. Лекин шу нарса аёнки, у Исломдан фўқат сиёсий манфатлари учун фўйдаланмади. Ешлигида Исломга нисбатан ҳавас туйғулари уйгонган бўлса, кейинчалик бу ҳавас имон туйғусига айланган эди.

[«ЗАМАНАдан олинди»]

Афандиларнинг ХУРЖУНИ

Бошқармага ишга ўтдим-у ҳаловатим йўқолди. Хужжатларимни расмийлаштираётганимдаёқ кадрлар бўлими ходими Лобархон тутаб турган қалбимни «жи» этиб ёндирди. Негадир бу қизни кўрганымда таниш бир чехра кўз олдимга келарди. Уни авваллари ҳам бир жойда кўргандек эдим-у лекин қаерда, қачонлигини эслай олмадим.

Лобар билан тез-тез тушлик вақтида, ишга келаётганда ёки кетаётганда автобусда кўришиб қолардим. Ўзи ҳам исми-жисмига монанд — Лобар эди-да! Бора-бора уни кўрсамас туролмайдиغان бўлиб қолдим. Дунёда «мухаббат» борлигига энди тушундим. Мен каллаварам, севги йўқ дея эрта уйланиб олибман. Нега бунчалик шошилдим-а? Сабр қилиб, тишимни-тишимга қўйиб кутсам, Лобарга ўхшаган жононлар ҳам учраб қолар экан-ку!» Шундай хаёллар билан тунни кунга, кунни тунга улаб юраредим.

Ниҳоят бир кунни пайт пойлаб унга кўнглимни очдим. У қизариб кетди. Сўнг-ра сукут сақлаб, уялгандан бошини ерга қаратиб олди. «Сукут — розилик аломати», дедим, у ҳам мени ёқтириб қолибди, деган фикрга бордим. Йўсун, дарҳол рад жавобини берган бўларди. Ўзимча шундай ўй-хаёллар билан яна ишга келдим. Тушликка чиқаётганимда Лобар қўлига бир парча қозоқ узатди. Дарҳол хатни очиб ўқидим. «Кечаги айтган гапларингизни ўйлаб чиддим, эртага соат 18.00 да ЦУМ олдига учрашамиз. Салом билан!»

Ишонсангиз, хатни ўқиб, бир қоп семирдим. Демак, у ҳам мени севади. Белгиланган вақтда етиб бордим. Лобархон ҳар доим-гидан ҳам чиройли бўлиб кутиб турарди. Маслаҳатлашиб, парқни айландик,

музқаймоқ едик. Сўнг-ра, у каминани ЦУМга таклиф қилди. Тўғриси, азалдан магазин деса, бир километр узокдан ўтиб кетардим. Чунки, бу чикимнинг кўчасига кирган одам, албатта чаён чақандек хўмрайиб чиқади-да! Наҳора, Лобархон айтди-ю биз йўқ деймизми?

Магазинни айланиб бўл-

маган бўлса-я! Эсидан чиқиб кетган бўлиши мумкин. Ахир уйланганимга ҳам тўрт йил бўлди. Орадан икки кун ўтгач, уйимизда Лобархонга олиб берган тошойна пайдо бўлиб қолди. Буни кўрдим-у, юрагим «шув» этиб кетди.

— Онаси, жуда чиройли ойна эканми, қаердан олдинг? — сўрадим сир бой

айтганларини бажарардим. Қизиқ, унга нима совга қилсам, бир-икки ҳафта ўтгач, уйимизда ҳам ана шундай буюмлар пайдо бўлиб қоларди. Хотинимдан буларни қаердан олгансан, деб сўрасам:

— Олдимда, дадаси, топилаганига шукур қилиб юрарсангизчи! — деб кўярди.

Мен эса ҳар сафар «бу ерда бир гап бор» деб кўйрдим. Ниҳоят, «8 март» байрами яқинлашди. «Байрамга нима совга қилай?» — деганимда Лобархон жилмайиб, «Чехский плаш» деди. Таниш-билишлар орқали бу ноёб совгани топиб, битта гулдаста билан уни табриклардим. У плашни олди-ю, «ҳозир» деганича магазин ичига кириб кетди. Ҳойнаҳой кийиб чиқса керак деб турган эдим, зум ўтмай бир қўлида гулдаста, эгнида мен совга қилган плашни кийган хотинимни етаклаб чиқиб қолди. Ҳайратдан ёнамни ушлаб, кўз олдим қоронғилашиб кетди.

— Анвар ака, худди келинкойимга мослаб тикилган экан-да! — деди жилмайиб Лобар. — Ишқилиб, насиб этсин!..

Кейин у яна нималар деди, билмадим, бошим айланиб, ерга йиқилдим. «Тез ёрдам» машинасидагина зўрга ўзимга келдим. Мен тузоқна илингандим.

Азизхон БУЗРУКОВ,
Ҳўжабод райони.

ТУЗОҚ

• Ҳажвия •

гач, у бир тош ойна олди-да тўхтади. Мен ойнани сифатига эмас, нарҳига қараб турардим.

— Шунга олиб беринг, — деб қолди Лобар.

— Ҳўп, — дедиму, рангим оқариб, шоша-пиша чўнтакка қўл солдим. Хайрият, пулни чўғи баланд экан. Уч юзини тўлаб, ойнани олдим. Таксига ўтириб, Лобарнинг уйигача кузатиб қўйдим. Қизин, унинг уйи ҳам хотинининг аввалги уйи атрофида экан. Қайрилайтеб бирданга миям ишлаб кетди. Ахир Лобар, уйланаётганимда ЗАГСга бирга чиққан дугоналаридан бири-ку! Хотирамга қойил! Наҳотки, у мени таний ол-

бермасдан.

— Вой, дадаси, кечагина ЦУМга борган эдим, турган экан, кўзимга жуда чиройли кўриниб кетган эди, ола қолдим. Бу ҳам бир буюмда.

— Жуда яхши иш қилисан, — дедим пинакни бузмай.

Бора-бора Лобар билан ҳар дам олиш кунни учрашадиган бўлиб қолдик. Мен ундан уйланганимни, фарзандим борлигини сир тутдим. Лекин у мени танимайди. Хайрият-ей!

Ҳар гал учраганимизда у мени магазинга олиб келиб, ҳар хил нарсалардан совга қилишганимни илтмос қиларди. Нойлож унинг

бўшатиб юборарди.

Бир кунни кечқурун Резерфорд лабораторияга кирди. Қараса, битта шогирди асбоб-ускуналар орасида ўралашиб юрибди.

— Кеч қолиб кетибсиз-ку, нима қилайсиз?

— Ишлаяпман.

— Кундузи нима қиласиз?

— Ишлайман, албатта.

— Тонг отарда ҳам ишлайсизми?

— Ҳа, — деди шогирд машҳур олимдан мақтов кутиб, — кун-тун ишлайман, жаноб профессор.

Резерфорд қовоғини солиб, зарда билан сўради:

— Хой, менга қаранг! Агар кун-тун ишласангиз, қачон ўйлайсиз?

Таниқли рус математиги, академик Марковдан: «Математика нима?» деб сўрадилар. У жавоб берди: «Математика — бу Гуасс, Чебишев, Ляпунов, Стеклов ва мен шуғулланган соҳадир».

ФИЗИКЛАР ҲАҚИДА ҲАНГОМАЛАР

Эврико Ферми Италия Фанлар академиясининг аъзоси эди. Академия мажлислари доим қирол саройида кун ва дабдабали бўларди. Бир кунни Ферми мажлисга нечикиб қолдию, кичкинагина «Фиат»-ни миниб, бир ўзи саройга келди. У кўринишдан «машҳур профессор Ферми»га ўхшамас, шошиб отланганидан, кийимлари ҳам жўнгина эди. Бу аҳволда соқчи саройга қўймаслигини ўйлаб, у қувалик қилди:

— Мен профессор Ферми жаноби олийларнинг шофери бўламан, киришга рухсат этинг! — деди роз тубри. Соқчи тавозе билан ижозат берди.

Альберт Эйнштейн Чарли Чаплиннинг фильмларини яхши кўрар, бу

актёрга ҳурмати зўр эди. Бир кунни у Чаплинга хат ёзди: «Сизга қойилман, «Олтин васвасаси» деган фильмнингизни дунёдаги ҳамма кишилар тушунади, сиз келажакда буюк одам бўласиз. Эйнштейн».

Ҳадемай жавоб келди: «Мен эса сизга минг марта қойил қоламан. Сизнинг инсбйлик назариянгизни жаҳонда камдан-кам киши тушунади, лекин барибир, сиз улуг одамсиз. Чаплин».

Эриест Резерфорд ўзига ёрдамчилар танлашда галати йўл тутарди. Янги ходимни ишга олган захоти вазифа топширарди, агар ходим, бу вазифани бажарадиган кейин келиб, энди нима қилай, деб сўраса, дарҳол уни

ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШГА ТАЙЁРМИЗ

Барча ташкилот ва муассасалар, фирма, концернлар, қўшма ва кичик корхоналар раҳбарлари ҳамда ишбилармонлар, тижорат билан шуғулланувчи шахслар диққатига!

«ОМСМАРКЕТ» ФИРМАСИ

Омск шаҳри ва унинг ҳудудига юборилаётган юкнинг йўқолмаслигига кафолат бериб, у ерда тижорат ишларини уюштирувчиларга ўз хизматини таклиф этади. Мурожаат учун телефонлар: Омск (3812), 41-86-43, 21-46-82.

МУАССИС: Ўзбекистон
Республикаси Алоқа
Вазирлиги

Бош муҳаррир:
Шодмон ОТАБЕК
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Шухрат ЖАББОР
Анатолий КУДИНОВ
Мирпўлат МИРЗО
Тоҳир РАҲИМОВ
Ислом УСМОНОВ
(бош муҳаррир

ўринбосари)
Ёқубжон
ХУЖАМБЕРДИЕВ
Бобохон ШАРИПОВ

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Бўривой АҲМЕДОВ
Воҳид АЪЗАМОВ
Билал АМИНОВ
Шоҳруҳ АҚБАРОВ

Сандмуҳаммад
АҚБАРОВ
Меҳмонкул
ИСЛОМҚУЛОВ

Жамол КАМОЛ
Тўлқин
ЛУТФУЛЛАЕВ
Сафар ОСТОНОВ
Ёқуббек
ЯКВАЛХУЖАЕВ
Нурали ҚОБУЛ

МАНЗИЛИМИЗ: 700000,
Тошкент-35, А. Толстой кў-
часи, 1.

ТЕЛЕФОНИМИЗ: 32-36-42,
32-35-29, 44-29-09.

ИНДЕКС: 64600

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ

Муҳарририятга келган қўл-
ёзмалар (2 ораликда, 5 бет-
дан ошмаслиги лозим) ва
суратлар муаллифларга қай-
тарилмайдди. Мақолалардаги
фикр-мулоҳазалар, келти-
рилган факт ва рақамлар
масъулияти муаллифлар
зиммасидадир.

Рўйхатга олиш
№ 000144

Буюртма № Г—200.

27310 нусхада чоп этилди.
Офсет усулида
Босилди,
Формати А-3, ҳажми 2
босма табоқ.

Ўзбекистон
Республикаси
Президенти
маҳкамасининг
Ишлар Бошқармаси
хузуридаги «Шарқ»
нашриёт-матбаа
концерни.

Корхона манзили:
«Буюк Турон»
кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6